

بررسی چالش های مدیریت سبز در توسعه پایدار شهری

یوسف مغروری

کارشناس ارشد علوم اقتصادی، رئیس گروه برنامه ریزی و فناوری اطلاعات اداره کل تبلیغات اسلامی استان خراسان شمالی، رئیس کمیسیون برنامه و بودجه شورای شهر بجنورد و عضو کمیسیون اقتصادی و برنامه و بودجه شورای عالی کشور

چکیده

با توجه به مطالعات انجام شده در راستای استقرار نظام دولت سبز در نهادها و ارگان ها، چالش های موجود را می توان از سه جنبه کلی شامل مشکلات و موانع مدیریتی در سطح کشور، مشکلات و موانع فنی و فرهنگی بررسی نمود. استقرار دولت سبز در نظام مدیریتی کشور به جدیت پیگیری نشده و لزوم اعمال آن و ارائه راهکارهای مدیریتی صحیح در سطح کلان کشور و در سطح خرد در نهادها و ارگان ها مورد توجه قرار نگرفته است. از نظر فنی فقدان دانش مورد نیاز در زمین ه های بهینه سازی مصرف مواد و انرژی به ویژه در بخش اجرا و همچنین نبود متخصصین کافی در این زمینه از جمله محدودیت های مهم به نظر می رسد. در نهایت فقدان دید و مسئولیت پذیری مدیران در رابطه با لزوم حفظ منابع و ذخائر کشور و نیز نداشتن آگاهی ها و آموزش های ضروری در است قرار نظام مذکور نقش مهمی در عدم دسترسی به اهداف یاد شده دارند. سایر عوامل نظیر وجود نظام ناعادلانه پرداخت یارانه ها، گسترده بودن ساختار دولت و لزوم خصوصی سازی بخش های مختلف از جمله عوامل غیرمستقیمی می باشند که در این عدم توفیق نقش داشته اند. مقاله حاضر به بررسی این چالش ها پرداخته و پیشنهادهای را در زمینه سرعت بخشیدن در دستیابی به مدیریت سبز ارائه نموده است.

واژگان کلیدی: چالش، مدیریت سبز، توسعه پایدار شهری

مقدمه

خلقت انسان در فرآیند آفرینش، آخرین حلقه از این زنجیر تکامل بود و اشرف مخلوقات، حامل امانت الهی معرفی و مقرر شد که در آبادانی زمین و تزکیه نفس خود بکوشد تا روزی که به جایگاه اصلی خویش بپیوندد. اما این خلیفه خدا بر روی زمین تکلیف الهی خود را به وادی فراموشی سپرد و آن چنان در غفلت و روزمرگی غرق گشت که به تخریب هر آنچه که در دسترسش بود کوشید. بدون شک رشد سرسام آور جمعیت و گسترش شهرها، رقابت در استفاده از سوخت های فسیلی و سوء استفاده از علم و دانش، این کره خاکی را به سوی نابودی کشاند و منابع عظیم طبیعی که برای او آفریده شده بود، روز بروز بر اثر مدیریت نادرست انسان به نابودی محیط زیست انجامید. توسعه دانش و توانایی بشر برای بهره برداری بیشتر از محیط و منابع آن و از نگاهی دیگر نگرانی از به پایان رسیدن منابع طبیعی و برهم خوردن تعادل چرخه ها و فرایندهای حیاتی کره زمین، پژوهشگران را بیشتر از گذشته متوجه محیط زیست و فاکتورهای اثر گذار و اثر پذیر آن ساخته است.

مفهوم مدیریت سبز

معنا و مفهوم مدیریت سبز و اجرای آن در دستگاه های دولتی و سازمانها چیست؟ مدیریت سبز بکار گیری موثر و کارآمد تمامی منابع مادی و انسانی برای هدایت و کنترل سازمان جهت نیل به اهداف زیست محیطی با سازماندهی و برنامه ریزی می باشد. همانگونه که ارسطو بدان اشاره می کند مدیر باید در تمام زمینه های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و نظایر آن حضور داشته باشد و سازمانها با بهره مندی از مفاهیم و شاخص های مدیریت سبز جهت نیل به وضعیت سبز که یکی از مصادیق آن مصرف بهینه انرژی می باشد اهتمام نمایند. پس می توان گفت مدیریت سبز یعنی: مجموعه ای از مطالعات و اقدامات جامع، هدفمند و مستمری است که در سطوح مختلف دستگاههای دولتی و غیر دولتی صورت می گیرد تا وضعیت موجود سازمان را در جهت نیل به وضعیت مدیریت سبز ارتقاء و تداوم بخشد (خدییو، ۱۳۹۲).

شاخص های اجرای مدیریت سبز

برای نظارت بر اجرای مدیریت سبز شاخص هایی ارائه شده است. بر اساس دستورالعمل های اجرایی مدیریت سبز، شاخصه هایی برای اجرای بهینه مدیریت سبز در سازمانها و دستگاهها و شرکت های دولتی تعریف گردیده است که به شرح زیر می باشد.

۱. صرفه جویی در مصرف آب
۲. حمل و نقل و سفرهای کاری
۳. مدیریت مواد زائد جامد.
۴. صرفه جویی در مصرف انواع انرژی
۵. مصرف بهینه و بازیافت کاغذ
۶. صرفه جویی در هزینه های مخابراتی.
۷. مدیریت تغذیه و پذیرایی در سازمانها.
۸. تغییرات ضروری در ساختمان

با هدف صرفه جویی حال با توجه به اهمیت موضوع هیئت وزیران در سال ۱۳۹۰ اقدام به ابلاغ قانون مدیریت سبز به کلیه دستگاهها و نهادها و سازمانها نمود (سازمان حفاظت محیط زیست، ۱۳۸۲).

از بهره وری سبز تا مدیریت سبز

بهره وری سبز، به کارگیری تکنولوژی های مناسب و تکنیک های مدیریتی صحیح در راستای تولید کالاها و خدمات سازگار با محیط زیست و در جهت افزایش بهره وری و سوددهی است. در همین راستا بهره وری سبز از دو اصل بهره وری و محیط زیست

حاصل شده است. اصل پاسخگویی زیست محیطی مسئولیت پذیری را ایجاد نموده است تا مسئولیت اصلاح خسارات وارده زیست محیطی بر گردن آلوده کننده باشد.

پاسخگویی، اصل راهنمایی است که به مسئولیت پذیری در قبال اقداماتی که در جهت توسعه صورت می گیرند، تاکید دارد. این اصل نیاز کسب و کار را به پاسخگو بودن در مقابل ذی نفعان مختلف، مقرر می دارد. واحدهای کاری به واسطه قانون، در مقابل قانون گذاران پاسخگو هستند. با این وجود، سایر ذی نفعان چون عرضه کنندگان، مشتریان، مصرف کنندگان و عموم مردم، به طور فزاینده خواهان پاسخگویی در مقابل اقدامات و تاثیراتی هستند که فعالیت های واحد کاری به جای می گذارد. اصل پاسخگویی در قبال محیط زیست و جامعه از یک سو از سازمان آلوده کننده می خواهد که نسبت به آلودگی ایجاد شده احساس مسئولیت کند و همچنین جلوگیری از منشا آلودگی را با رویکرد آینده گرا مورد حمایت قرار می دهد. این روش، نوعا در موقعیت هایی قابلیت به کار گیری دارد، که تاثیر یک واقعه، طولانی مدت و غیر قابل برگشت است. پیشگیری از آلودگی، تولید پاکتر و کاهش منابع ورودی سازمان، اصل دیگر بهره وری سبز، اصل بهره وری و سود دهی است. در این اصل، منافع در شرایط رقابت پذیر و مورد نظر است. همگی بر اساس اصل حفاظت از محیط زیست بنا شده اند. در رویکرد بهره وری سبز، سوددهی پایه و اساس هر کسب و کاری است، اما سود دهی از طریق صرفه جویی در مواد اولیه مورد تاکید قرار می گیرد. این امر با تمرین اثر بخشی منابع، بهره وری، کیفیت و فروش، ارتقاء یافته و محقق می گردد (GP). (Green Productivity) اهمیت این اصل را تصدیق می کند که فعالیت های اقتصادی به هر شکلی که باشند، بایستی پایدار و سودده باشند. منافع رقابتی که خواهان جایگاهی در بازار و حفظ آن است جز الزامات کسب و کار است. اما این اصل، رقابت در قیمت گذاری، کیفیت و دوستی با محیط زیست را مورد حمایت قرار می دهد. بهره وری سبز همبستگی و یکپارچگی ارتقای بهره وری با رویکرد محیط زیست را با ایجاد فرصت های شغلی جدیدی خلق خواهند نمود تا منافع رقابتی را در بازاری که تمرکز آن بر کیفیت است، تامین می کند. مدیریت در دو سطح دارای اهمیت است (دفتر برنامه ریزی آلودگی هوا، ۱۳۸۲).

یکی تعهد مدیریت ارشد است زیرا اوست که برای سازمان، اولویتها را مشخص می کند، منابع را اختصاص می دهد و کارکنان را دارای انگیزه و تشویق می کند. پیش شرط آن که GP با موفقیت در کسب و کار پذیرفته شود، تعهد مدیریت ارشد نسبت به پذیرش این رویکرد سبز است. سطح دوم، مشارکت کارکنان از اعمال GP است. بدون مشارکت و تعهد کارکنان صف، اجرای موثر GP ممکن نخواهد بود.

هدف GP تضمین حفاظت از محیط زیست و در عین حال، سودده نمودن کسب و کار است. نه حفظ محیط زیست توسعه هیچ یک، نمی توانند به قیمت از دست دادن دیگری محقق گردند.

GP تصدیق می کند که محیط زیست و توسعه، دو روی یک سکه اند. با بسط این شناخت، مفهوم GP نشان می دهد که برای آن که هر استراتژی توسعه ای پایدار باشد، نیاز به تمرکز بر کیفیت، سوددهی و محیط زیست که تمرکز سه گانه GP خوانده می شود وجود دارد.

کیفیت به کمک صدای مشتری، هم در مورد کالاها و هم در مورد خدمات القا می شود. محیط بر روی تضمین کیفیت از طریق افزایش مصرف مواد جدید تر و ایمن تر، افزایش فرآیند گرایی و اثربخشی تولید و بهبود شرایط کاری، شکل می گیرد. هدف محیط همچنین این است که عملکرد و ارزش بیشتری را از طریق مصرف کمتر منابع شامل انرژی و ایجاد ضایعات کمتر، در اختیار مصرف کننده گذارد. خصوصا فعالیتها و به استفاده موثرتر و دائمی تر مواد و انرژی منجر می گردد. (بازده بیشتر با ورودی کمتر).

مدیریت سبز :

مجموعه ای از مطالعات و اقدامات جامع، هدفمند و مستمری است که در سطوح مختلف دستگاههای دولتی و غیر دولتی صورت می گیرد تا وضعیت موجود سازمان را در جهت نیل به وضعیت مدیریت سبز ارتقائی و تداوم بخشد.

گروه سبز :

تشکلی است از مسئول و اعضاء کار گروه تخصصی مدیریت سبز که در دستگاه های اجرائی، ادارات، شرکت های دولتی، سازمان های دولتی و ... از افراد آگاه به اصول پایه زیست محیطی و با هدف نظارت بر صرفه جویی، بهینه سازی و کاهش مصارف روزمره زیر نظر بالاترین مقام اجرائی سازمان تعیین می شوند.

مرکز سبز :

مرکز سبز در هر شهر با استان توسط مسئولین ذیربط شهرداری ایجاد می گردد تا کلیه کالاهای تفکیک شده از مبداء از طریق اطاق های سبز به این مراکز جهت بازیافت و استفاده مجدد منتقل گردد.

ایستگاه سبز:

قفسه ای است با فضا های بسته و مشخص جهت نگهداری مواد تفکیک شده توسط کارکنان، که در مسیرهای پر تردد ساختمانهای اداری و مطابق دستورالعملهای ارائه شده تحت نظارت "گروه سبز" ایجاد می گردد. مواد و کالاهای تفکیک شده از این ایستگاهها توسط نظافتچی با مسئول آبدارخانه سازمانها و مراکز مورد نظر به " اطاق سبز " منتقل خواهد شد(رهبر،۱۳۹۴).

اتاق سبز:

یک فضای سبز در داخل محوطه وزارتخانه ها یا سازمانها و مراکز مورد نظر ایجاد می گردد. درون این اطاقها کانتینرهایی مشخص وجود دارد که کلیه مواد و کالاهای تفکیک شده از زیستگاه های سبز به این کانتینرها منتقل شده و سپس از این اطاقها به مراکز سبز در هر شهر (و یا مسئولین ذیربط شهرداری تحویل می گردد).

اشتغال سبز و کار آفرینی با رویکرد محیط زیستی

با توجه به نامگذاری یکی از روزهای هفته محیط زیست سال ۱۳۹۱ به نام و کارآفرینی و اشتغال سبزه مطلب زیر که توسط ستاد برگزاری هفته محیط زیست سازمان حفاظت محیط زیست با هدف انتقال اطلاعات لازم در خصوص اشتغال سبز و کار آفرینی با رویکرد زیست محیطی تدوین و منتشر گردیده است ارائه می شود:

توسعه فعالیت های اقتصادی جهان طی دهه های گذشته و شتاب گرفتن صنعتی شدن بسیاری از کشورها بدون توجه به ملاحظات و الزامات سازگاری با محیط زیست، دنیای امروز را با چالش ها و بحران های عظیمی چون نهمی شدن منابع طبیعی، تغییرات آب و هوا، تراکم و انباشت مواد زاید و خطر ناک، نابودی جنگلها، بحران آب و انواع آلودگی های زیست محیطی مواجه نموده است. هر چند که هدف از رشد و توسعه اقتصادی در بسیاری از کشورهای دنیا در طی دهه های گذشته فراهم نمودن رفاه و وضعیت معیشتی بهتر برای مردم این کشورها بوده است. اما امروزه جهان به این نتیجه رسیده است که برخورد یکسویه با رشد اقتصادی بدون توجه به حفاظت محیط زیست در نهایت به دلیل بروز بحران ها و مشکلات مورد نظر به بن بست انجامیده و سلامت و رفاه بشری را به مخاطره خواهد افکند. لذا تفکر جدیدی در جهان مطرح گردیده که هر دو هدف رشد و توسعه اقتصادی و حفاظت از محیط زیست را با هم و برای هم می خواهد. از سوی دیگر به غیر از مسایل زیست محیطی، بحران های مالی اخیر که گریبانگیر بسیاری از کشورهای دنیا شده است. نظام فعلی اقتصاد جهانی را که متمرکز بر استفاده هر چه بیشتر از منابع زمینی و سوخت های فسیلی است، یک نظام اقتصادی ناکارآمد معرفی نموده و به دنبال یافتن یک جایگزین مناسب برای آن می باشد. در همین راستاست که از سوی مجامع بین المللی از جمله برنامه محیط زیست ملل متحد (یونپ)، حرکت به سمت توسعه پایدار و تغییر به سمت اقتصاد سبز به عنوان یک تفکر جدید که همزمان هر دو هدف رشد اقتصادی و حفاظت محیط زیست را دنبال می نماید مطرح گردیده است اقتصاد سبز اقتصادی است که در آن رشد در آمد و اشتغال از طریق سرمایه گذاری های عمومی و

خصوصی برای کاهش انتشار کربن و آلودگی، افزایش و بهبود کارایی انرژی و منابع و پیشگیری از اتلاف تنوع زیستی و خدمات اکوسیستمی حاصل شود (ریاحی، ۱۳۹۳).

اقتصاد سبز می تواند با ایجاد هم افزایی (سینرژی) بین بخش های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی به سوی اهداف ذیل حرکت کند:

۱. رشد اقتصادی کوشش پذیر

۲. ایجاد شغل

۳. توسعه کم کربن و کارآمدی (استفاده بهینه منابع).

در چنین شرایطی کلیه سازمان ها و تشکل های بین المللی، فعالیتها و همایش های شان را هم راستا با اقتصاد سبز تنظیم کرده اند.

ساختمان سبز

بررسی ها نشان داده استخراج مواد خام، فرآیندهای عمل آوری و حمل و نقل مواد برای انجام یک طرح ساختمان سازی دارای اثرات قابل توجهی برای محیط زیست است. این عملیات در بیشتر موارد آسیب رساندن به نظام های اکولوژیکی، استفاده از منابع انرژی و آبی، نشر آلاینده های هوا و گازهای گلخانه ای را به همراه دارد. همچنین ساختمان سازی فاقد استراتژی سبز (محیط زیستی) اثرات مهمی روی ساکنان بناها دارند. ساختمان سبز یعنی ساختمانی که کمترین آلودگی و مداخله را در محیط زیست ایجاد کند. به هر حال ساختمان فقط یک چهار دیواری نیست بلکه باید به همه جزئیات آن توجه بشود تا هم کار آمد و هم زیبا باشد. ساختمان سازی محیط زیستی و ایمن باعث افزایش ارزش طرح های ساختمانی و کاهش اثرات سوء بر محیط می شود که این نوع روش معمولا یک یا چند مزیت دارد. بهره وری استفاده از منابع انرژی، آب و حفاظت از منابع طبیعی، ارتقای سطح بهداشت و سلامت ساکنان و عموم مردم از آن جمله هستند.

در ساختمان های سبز مهمترین مساله، تضمین و تامین سلامت جسمی و روحی انسان هاست. ساختمان سبز می تواند آینده زمین را که به نظر رو به نابودی است نجات دهد و به نسل های بعد فرصت زندگی توأم با آسایش و آرامش دهد. ساختمان سازی سبز به طور آشکاری اثرات کوتاه مدت و بلند مدت منفی زیست محیطی را کاهش می دهد. یکی از مهمترین اهداف ساختمان سبز کاهش مصرف انرژی گرمایشی، سرمایشی و الکتریکی و همچنین افزایش بازده انرژی ساختمان است (مکنون، ۱۳۸۲).

مزایای ساختمان سبز

ساختمان سازی سبز روندی است که در طول عمر ساختمان با محیط زیست و حفظ منابع زمین سازگار است. از طراحی گرفته تا ساخت، بهره برداری، نگهداری، تعمیر و تخریب آن با محیط زیست همگام است. ساخت این گونه ساختمان ها نیازمند همکاری متقابل اعضای تیم طراحی است. خانه های سبز کمترین ناسازگاری و مغایرت را با محیط طبیعی پیرامون خود دارند. این ناسازگاری ها می تواند موجب اتلاف انرژی زیادی کاهش کیفیت هوای داخلی، مصرف زیاد آب، سر و صدا، بوی نامطبوع، مصرف مواد شیمیایی آلوده کننده و تخریب اکو سیستم پیرامون شود. ایجاد یک برنامه ساختمان سازی سبز برای کاهش مصرف منابع و تولید زباله، بهبود کیفیت هوا و آب، حفظ منابع طبیعی و ایجاد جوامع پایدار کمک می کند. مزایای غیر مستقیم ساختمان های سبز شامل بهبود سلامت ساکنان و افزایش بهره وری کارکنان است.

کاهش اثرات زیست محیطی

هدف فعالیت ساختمان سازی سبز کاهش تاثیرات زیست محیطی ساختمان ها است. بنابراین نخستین قانون در این راستا، آن است که سبز ترین ساختمان، ساختمانی است که ساخته نشده باشد. در ساختمان سازی سبز اغلب زیر بنای یک ساختمان کاهش داده می شود. در نتیجه نساختن ساختمان بر ساختن ساختمانی سبز ارجحیت دارد. قانون دوم، تا حدی که ممکن است ساختمان باید کوچک باشد.

قانون سوم، ساختمان سبز باید منجر به پراکندگی (تمایل شهرها به پراکندگی به طور نامنظم) نشود. فرقی ندارد چه اندازه بر روی پشت بام فضای سبز ایجاد کنید و یا از چند پنجره دو جداره در ساخت ساختمان استفاده نمایید. در صورتی که شما به پراکندگی کمک نمایید در رسیدن به مقصودتان شکست خورده اید. محل های متراکم به روستاها و فضاهای سبز ترجیح داده می شوند. ساختمان ها در برابر مساحت عظیمی از زمین مسئول هستند.

مدرسه سبز، نماد توسعه پایدار

با گذشت زمان و محوریت بافتن مسائل زیست محیطی در سطح جهانی، یکی از شاخصه های اساسی کشورهای کوشا در حفاظت از محیط زیست، سیاستگذاری در راستای آموزش به عنوان بعد سوم توسعه پایدار است

فرهنگ سازی در بخش محیط زیست، یکی از ارکان اساسی در امر حفظ محیط زیست است که با وجود تاکید بسیار صاحب نظران، متاسفانه تا به امروز در سیاستگذاری های کلان کشور توجهی به این مهم نشده است. بدون توجه به آموزش، هر اقدامی در جهت حفاظت از محیط زیست، موقتی و مقطعی است و ساختن هر بنایی هر چند عظیم بدون وجود پایه های محکم فرهنگ حفاظت از محیط زیست، غیر قابل اطمینان خواهد بود. اقدامات انجام شده در راستای حفاظت از محیط زیست در ایران عمدتاً نوعی مسکن بوده و بصورت موقتی عوارض تخریب را کاهش داده است و این موضوع باعث شده است که بدلیل عدم وجود پایه های فرهنگی و ریشه ای، حتی گاهی همین راهکارهای ضربتی هم اثر آنی خود را نداشته و بی اثر باقی بماند. بنابراین ساختن ریشه های فرهنگی در پایه ای ترین بستر آموزش نظام مند جامعه ضروری می نماید.

طرح آموزش محیط زیست در مدارس

با برنامه ریزی، طرحی جامع برای دانش آموزان همه مقاطع، با در نظر گرفتن مجموعه ای از فاکتورهای موثر در محیط زیست شهری اعم از آلودگی هوا، منابع آب، مدیریت پسماند و انرژی به ساختن بنیانی مستحکم برای بنای محیط زیست در کشورمان می پردازد. این طرح شامل:

طرح و نظارت بر حسن بخش مدیریت: این بخش، وظیفه راهبری طرح، برنامه ریزی و هماهنگی بخشهای مختلف اجرای طرح را بر عهده دارد.

بخش پژوهش: این بخش با هدف اجرای علمی و به روز مراحل مختلف طرح، تهیه و تالیف متون بر طبق آخرین یافته های علمی و ایجاد بانک اطلاعاتی معتبر و تدوین استانداردهای آموزشی با بهره گیری از آخرین دستورات عملیاتی موجود در دنیا طراحی شده است.

بخش اجرایی: بخش مذکور، مسئولیت اجرای بخشهای مختلف طرح، بر اساس راهکارهای بخشهای مختلف را بر عهده دارد. هدف والای طرح مدرسه سبز، ساختن الگوی صحیح فرهنگی و رفتاری زیست محیطی است، با وجود اینکه که فرهنگ سازی فرایندی زمان بر است، بدیهی است نتیجه آن به نهایی شدن فرهنگ زیست محیطی، پایداری توسعه و حفاظت از محیط زیست منجر خواهد شد.

چالش های مدیریت سبز

از دیدگاه توسعه پایدار تضادی بین رشد اقتصادی و حفظ و بهبود وضعیت محیط زیست وجود ندارد، در واقع تحقق اهداف توسعه پایدار با ن هادینه نمودن نگاه خردمندانه و پایدار به فعالیت ها در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی از جمله توجه به پایداری برنامه ریزی در بخش محیط زیست در پرتو مصرف بهینه منابع و حفاظت محیط زیست واقعیت می یابد. از اینرو ایجاد بسترهای مناسب جهت ارتقاء بهره وری، کیفیت، رقابت پذیری، خلاقیت و نوآوری در مصرف بهینه مواد و بهره مندی از محیط زیست مطلوب در کنار شاخص های رشد اقتصادی و اجتماعی می تواند از طریق استقرار نظام مدیریت سبز در سطح کشور و در نهایت پیاده سازی و اجرای دولت سبز امکان پذیر گردد. دستیابی به اهداف توسعه پایدار و توسعه اقتصادی لزوم دقت در مصرف منابع طبیعی کشور را مورد تاکید قرار می دهد. از آنجایی که رعایت الگوی مصرف یکی از مهمترین راهبردهای نیل به

اهداف توسعه پایدار می باشد، در برنامه چهارم توسعه به اهمیت تدوین و رعایت الگوهای مصرف تاکید شده است. ماده ۶۶ را به عنوان یک الگوی مهم در مصرف مواد و انرژی به ویژه برای « دولت سبز » قانون مذکور نیز رهیافت دستگاه های دولتی توصیه می نماید. در این فرآیند، مصرف بهینه منابع پایه، انرژی، آب و کاغذ و نیز اجرای برنامه مدیریت مواد زائد جامد و بازیافت آنها مورد توجه و تاکد قرار گرفته است. رهیافت دولت سبز برای نخستین بار در بودجه سال ۱۳۸۲ قانونمند گردید (عباسپور، ۱۳۹۴).

مدیریت هزینه ها

مدیریت هزینه عبارتست از مجموعه اقداماتی که مدیریت برای تامین رضایتمندی مشتریان، همراه با کنترل و کاهش مستمر هزینه های سازمان انجام می دهد. بدین ترتیب نکته حایز اهمیت این است که کاهش هزینه نباید به قیمت کاهش رضایتمندی مشتریان و کارکنان سازمان باشد. در این چارچوب جدید

(۱) سازمانها بر کاهش مستمر هزینه های خود سرمایه گذاری می کنند تا برتری بر رقبا در حیطه قیمت حاصل شود.
(۲) سازمان ها مدیریت هزینه را به موضوعی فراگیر در تمامی بخشهای خود تبدیل می کنند تا از تعهد و پایبندی همگانی به آن مطمئن شوند.

(۳) سازمانها هزینه ها را به عنوان پدیده ای جامع و فراگیر مدیریت می کنند. پیشرفت سریع و شگرف فناوری همراه با افزایش روزافزون رقابت در بازارهای پولی و مالی جهانی، مدیران را ناگزیر از ارائه خدمات مطلوب به مشتریان و در عین حال با کمترین قیمت کرده است. بسیاری از واحدهای اقتصادی به تدریج از دیدگاههای حسابداری سنتی فاصله می گیرند و به ایجاد سیستم مدیریت هزینه تمایل نشان می دهند. سیستم فوق نوعی سیستم برنامه ریزی و کنترل است که هدف های زیر را دنبال می کند:
(۱) اندازه گیری بهای تمام شده منابعی که در راه انجام فعالیتهای اصلی واحدهای اقتصادی مورد استفاده قرار می گیرد.

(۲) تشخیص و حذف اقلامی از هزینه که ارزش افزوده ایجاد نمی کنند.

(۳) تعیین کارایی و اثربخشی فعالیتهای اصلی انجام شده در واحدهای اقتصادی

(۴) تشخیص و ارزیابی فعالیتهای جدیدی که می تواند عملکرد آینده سازمان را بهبود بخشد.

مدیریت هزینه فلسفه ای عام است که به فعالیتها با بخشهای خاصی از یک سازمان محدود نمی شود و صرفا اقلام خاص یا غیر عادی را در بر نمی گیرد. به بیانی دیگر، در چارچوب سیستم مدیریت هزینه فقط اقلام هزینه ای که به طور غیر معمول زیاد هستند، هدف کاهش هزینه قرار نمی گیرند بلکه از این دیدگاه، هر هزینه ای قابل کاهش است و امکانات کاهش آن بررسی می شود. شعار مدیریت هزینه این است: "هیچ فعالیتهایی نیست که بتوان آن را با هزینه ای پایین تر از هزینه کنونی انجام داد. شاید ابتدا چنین به نظر برسد که این شعار از واقع گرایی به دور است، ولی با مرور تاریخچه ابداعات و نوآوری هایی که انجام کارها را با هزینه و وقت بسیار کمتر از گذشته امکانپذیر ساخته اند، در می یابیم که به راستی همواره راه کم هزینه تری برای انجام دادن هر کاری وجود دارد. در هر بخشی از سازمان های بزرگی می توان یک تیم کار کردی تشکیل داد و با توجه به درو ندادها که نیاز مشتریان بیرونی ذینفعان و مراجعان درونی سازمان، اهداف سازمان، متخصصان در زمینه هزینه و ... می باشند فرآیند سیستم را ترسیم کرد. این سیستم درگیر فعالیتهایی است که منجر به کاهش هزینه ها قبل از شناسایی سوق دهنده های هزینه هزینه برها) و بهبود فرآیندها به منظور کاهش هزینه ها، بررسی نیازها و خواسته های مشتریان به طور دقیق و... می شود. در نتیجه انجام این فرآیند عرضه بهبود یافته، مشتریان راضی تر شده و نهایتا عملکرد سازمان ارتقاء می یابد، تیم کار کردی برای کاهش هزینه از ابزار و فنون مختلفی می تواند بهره ببرد که در حوزه حسابداری مدیریت ابداع شده است و در سازمان های موفق و اصطلاحا "کلاس جهانی در سطح وسیع استفاده می شود. از جمله این ابزارها و فنون می توان به هزینه یابی بر مبنای فعالیت، هزینه یابی بر مبنای هدف و هزینه یابی کایزن و... اشاره نمود

امروزه تامین نیازمندیهای مشتریان با هزینه پایین و کیفیت بالا، نیازمند برنامه ریزی و کنترل موثر هزینه ها و یا به طور کلی مدیریت اثر بخش هزینه ها است. این مهم بدون در دستور کار قرار گرفتن و همکاری تمامی بخشهای مختلف سازمان (اصطلاحا

فرهنگ سازی انجام نخواهد پذیرفت. برای مدیریت موثر هزینه تکنیکها و مدل‌های مختلفی ارائه شده است. اعتقاد عمومی بر این است که برای دستیابی به برتری رقابتی و همچنین با توجه به بحران مالی جهانی و مشکلات پیش روی کشور، سازمانهای مختلف باید برنامه استفاده از این ابزارها را در پیش بگیرند و برای رهایی از مشکلات پیش رو به بررسی آنها بپردازند.

نقش مدیریت هزینه در کاهش هزینه ها

مدیریت هزینه در یک بیان ساده عبارت است از به کار گیری مطلوب و توأم با کارآیی منابع سازمان در جهت ارزش آفرینی برای مشتریان، این تعریف بر این نکته محوری تاکید دارد که سودآوری و رشد بنگاه از طریق خلق ارزش برای مشتریان تحقق می یابد. منشا ثروت زایی بنگاه های اقتصادی و سازمان ها مشتریان هستند و تنها مشتریان رضایتمند و خشنود وفادار می مانند و به صورت پایدار به ایجاد ثروت در سازمان ها ادامه می دهند. رضایتمندی مشتریان نیز به آن بستگی دارد که ما تا چه میزان در مقایسه با رقبا محصول و خدمات ارزشمند و دارای کیفیت را با قیمت مناسب و در زمان مناسب به آنان عرضه می کنیم. « مدیریت هزینه مفهومی است که به میزان زیادی تحقق هدف فوق را برآورده می سازد. مدیریت هزینه فلسفه بهبود است زیرا می کوشد راه های مناسب برای تصمیم گیری هایی که متضمن ارزش آفرینی برای مشتریان، همراه با کاهش هزینه هاست را بیابد. مدیریت هزینه بر این نگرش استوار است که هزینه ها به خودی خود ایجاد نمی شوند بلکه تمام هزینه های تولید و با انجام خدمات محصول و نتیجه تصمیم گیری های مدیریت است که عمدتاً معطوف به چگونگی استفاده از منابع محدود سازمان است. نگرش مدیریت هزینه نقش مهمی در جهت دادن تصمیمات مدیران به سوی ایجاد ارزش برای همه ذی نفع ها (سهام داران، مشتریان کارکنان و جامعه) به عهده دارد و می کوشد بین منافع ذی نفع های مختلف تلفیق مناسب و خلاقانه ایجاد کند. فلسفه و نگرش مدیریت هزینه، متشکل از مجموعه ای از ابزار و تکنیک هاست که می تواند به تجزیه و تحلیل جامع تصمیمات مدیریت بپردازد و در هر مورد تصمیمات مدیریت را پشتیبانی کند. مجموعه ابزار و تکنیک های مدیریت هزینه که به پیشبرد اهداف و برنامه های یاری می رساند سیستم مدیریت هزینه « نامیده می شود.

نتیجه گیری

ارائه راهکارهای مدیریتی جهت استقرار نظام مدیریت سبز در کشور

براساس برآوردهای نظام مدیریت سبز که در سطح محدودی از کشور انجام گرفته نشان می دهد که جای صرفه جویی قابل توجهی در بخش های مختلف کشور وجود دارد و اشاعه فرهنگ نظام مدیریت سبز و تشکیل گروه های تخصصی سبز و رعایت موازین و استانداردهای تعیین شده دولت سبز می تواند دستاورد بسیار مناسبی را در این زمینه به همراه داشته باشد. از اینرو راهکارهای مدیریتی ذیل پیشنهاد می گردد:

- موضوع مهم و محوری کیفیت و مصرف بهینه در راستای مفاد مواد و فصول برنامه چهارم توسعه کشور، در تنظیم سندهای بخشی، فعالیتی و استانی برنامه توسعه به صورت شفاف تر مطرح و برای نهادینه شدن موضوع ارتقاء مدیریت کیفیت در همه ابعاد آن اقدامات لازم به عمل آید.
- به منظور ایجاد بسترهای مناسب برای ارتقاء بهره وری، کیفیت، رقابت پذیری، خلاقیت و نوآوری در مصرف بهینه مواد لازم است، انگیزه ها و اعتبارات لازم در نظر گرفته شود تا شکل گیری و تحقق آنها تسریع گردد.
- حساس سازی دستگاههای اجرایی، شرکت ها، بخش های خصوصی در این زمینه از طریق
- آگاه نمودن و تشویق مدیران دستگاه ها در زمینه نظام مدیریت سبز
- تشکیل گروه سبز در قالب دفتر محیط زیست در دستگاه ها و نهادها
- فرهنگ سازی و آموزش در رابطه با نظام مدیریت سبز در سطح کشور - آموزش عمومی و تخصصی برای اعضاء گروه سبز
- ایجاد فضای مناسب همکاری توسط گروه سبز در دستگاه ها برای مشارکت کارکنان

- ایجاد انگیزه مادی و معنوی جهت مصارف بهینه منابع - تدوین اهداف کوتاه مدت و بلند مدت مدیریت سبز - تهیه برنامه مطالعات و اقدامات اجرایی مدیریت سبز - استفاده از مستندات و دستورالعمل های دولت سبز در دستگاه ها
 - بررسی امکان اجرای برنامه ها توسط گروه سبز
 - اقدامات اجرایی جهت کاهش آلودگی های زیست محیطی و صرفه جویی منابع
 - تهیه گزارش عملکرد در دستگاهها
 - اجرای ممیزی زیست محیطی سالیانه در راستای اجرای مدیریت سبز و بازنگری آن - ارائه گزارش پیشرفت کار دستگاه ها به دبیرخانه دولت سبز
 - و - اجرایی شدن قانون نظام مدیریت سبز در کشور
 - تدوین سیاست های تشویقی و برنامه هایی که گسترش مدیریت سبز در کشور را توسعه بخشد.
 - استفاده از انجمن ها و سازمانهای غیردولتی (NGOs) به منظور کمک به گسترش مدیریت سبز در کشور
 - تغییر جهت دهی یارانه های بخش انرژی که طی آن به جای پرداخت مستقیم در مورد یارانه سوخت به میزانی که در مصرف سوخت در اثر اجرای برنامه های صرفه جویی انرژی صرفه جویی می گردد، (نظیر اجرای مبحث ۱۹) این کمک ها به صورت بلاعوض به مجری پرداخت شود.
 - ضروریست مفاهیم مربوط به مدیریت سبز از حیثه مراکز و دانشگاه های دولتی و غیردولتی فراتر رفته و در بحث مدیریت راهبری خانواده تسری یابد. بدین ترتیب باید الگوهای مناسب جهت نشر این موضوع در خانواده ها تدوین و در اختیار آنها قرار گیرد.
 - در صورتی که حسابداری زیست محیطی در حسابداری مالی سازمان ها و مراکز دولتی و خصوصی لحاظ گردد، می توان برنامه های اعمال مدیریت سبز در این نهادها را با جدیت دنبال نمود.
- فهرست منابع و مآخذ**
- ۱- خدیوی، سمیرا، (۱۳۹۲)، مدیریت سبز در مجموعه های ورزشی (ورزشگاه انقلاب)، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات
 - ۲- دفتر بررسی آلودگی هوا، (۱۳۸۲)، حمل و نقل دولتی، شورای عالی حفاظت محیط زیست، کمیته ملی توسعه پایدار، بولتن شماره ۱۰.
 - ۳- رهبر، داود، (۱۳۹۴)، خبرنامه دولت سبز، شماره ۸
 - ۴- ریاحی، منوچهر، (۱۳۹۳)، استقرار نظام مدیریت سبز در دستگاه های اجرایی به عنوان ابزار جهت اقدامات اجرایی ملی و فراملی زیست محیطی و اقتصادی در راستای اهداف برنامه چهارم توسعه، پنجمین همایش ملی دوسالانه انجمن متخصصان محیط زیست ایران، ۱۶ و ۱۷ اسفندماه
 - ۵- سازمان حفاظت محیط زیست، (۱۳۸۳)، خبرنامه دولت سبز، شماره ۷
 - ۶- مکنون، رضا، (۱۳۸۲)، ساختمان و توسعه پایدار، شورای عالی حفاظت محیط زیست، کمیته ملی توسعه پایدار، بولتن شماره ۱۰ .

7. Abbaspour, Karbassi & Khadivi, 2006, "Implementation of Green University Concept in Sport Complexes", International Journal of Environmental Science and Technology (IJEST), Volume 3, Number 3.

8- Abbaspour, Karbassi & Khadivi, 2006, "Minimization of Adverse Environmental Effects of Sport Complex through Implementation of Green Management", Fourth International

Conference on Urban Regeneration and Sustainability, Tallin, Estonia, Wessex Institute of Technology (WIT), UK.

9- www.greengovernment.org